

**„Nem tudom,
valóban eltörött-e /
minden egész”** Vasadi Péter:
Intarzia
Kortárs, Bp., 2007.

„Mi a szó? Gondoljuk el, hogy nincs szó, betűkből vagy hangokból összeálló képződmény. Öröktől csönd van, teljes, de nem mozdulatlan. Formálódik, fősűrűsödik ez a csönd, már-már szétrobbantja a mondat – hallgat benne Valaki. És ott, ahol legtömörebb a csönd, elhangzik az első szó. A szó tehát nem kevesebb a csöndnél, a csönd alakváltozása; az *igazi szó!* Ahogyan az időtlenségben megérett az idő, úgy érett meg a csöndben a szó. Idő; lehet, hogy nem is más, mint a szó fészke, alkalom a megszólaláshoz.” Így kezdi Vasadi Péter *A szó válságáról, a szó örömről* szóló esszéjét. A szóról ír, mely minden vers építőköve. A csöndről, mely körülvesz bennünket, s mely kitölti egész lényünket, egészen az első szó elhangzásáig. A költő szavak által kísérli meg összesűríteni a világot és saját magát is. Folyamatosan, újra és újra megtöri a csöndet, hogy létezését, létezésünk rögzítse, megörökítse. A mondatokká formálódó szavak pedig minduntalan szembenéznek a csönddel, megtörik az alakatlan és gomolygó némaságot, hogy formába öntsék a formátlant, hogy felszabadítsák a csöndben rekedt érzéseket, érzelmeket. A szavaknak időre van szükségük: időre, hogy megérjenek, hogy erőssé váljanak, hogy igazat mondjanak. Mert felesleges megtörni a csöndet álságos és hamis szavakkal („S akkor ama dolgok zömét, / miről zsebre dugott kézzel / a magaut ember fecserész, / meghallani sem érdemes.” *A csönd mutatja meg*). Mert létezésünk feltárása és megértése csak szavakkal történhet meg, de csak akkor, ha megvárjuk, míg szavaink megerősödnek, míg megérnek és kitörnek. Minden feleslegesen elvesztegetett szó – árulás önmagunk ellen. Nem a külvilág, nem a Másik, a sokkal könnyebben megérthető Idegen, hanem létezésünk ellen. A kimondott szó tehát a hatalom lehetősége. Az önmagunk és a világ birtoklásának hatalma ez. És Vasadi Péter hisz ebben a hatalomban, hisz abban, hogy a szavak – a helyes és kiérlelt szavak – kimondása elvezethet bennünket a megismeréshez.

Intarzia – hirdeti Vasadi Péter legújabb verskönyvének címe. Berakás, mely készülhet fémből, fából, gyöngyből, és még ki tudja miből. Berakás, mely kiegészít egy bútort, mely kiegészít egy már elkészült művet, egy életművet. A cím – jól tudjuk – sok mindent eldönt és meghatároz. Irányít és vezet – bevezet a sorok közé, vagy kivezet: át az életműbe. A címadó vers – átvezetés: életből halálba. Az utolsó pillanatok megragadása, az eljövendő történés éles képpé merevítése. Várakozás és

nyugalom hatja át a sorokat. Semmi félelem, izgalom, kétség. A bizonyosság, mely születésünk pillanatától fogva adott. Az a bizonyosság, mely megkülönböztet bennünket bármely más élőlénytől. A halál, az elmúlás tudása. „Hosszú pórázra eresztve / figyelmed többé el nem / kalandozik; / lábaddal ül szorosan. / Egyirányba néztek, pedig/ mindenfelől lassan közelít. / Végül ünnepien utolsót / üt a szíved; megjött.” Nincs félelem, csupán magabiztos és irigylésre méltó határozottság. Legyen és jöjjön bárhogy, a halál az ember létezésének legszemélyesebb dolga. A hozzá való viszony pedig nem pillanatnyi fellángolás vagy szempont, hanem egy egész élet eredménye. Mert a halál lehet megváltás, menekülés, ugyanakkor lehet intarzia. Az utolsó berakás, az utolsó kiegészítés az élethez. A pillanat, mikor „minden kitudódik.” Mikor kinyílik a kapu, és elhangzik a mondat: „lépj be.” A halálhoz való viszonyunk a hit kérdése is. Nem feltétlenül a vallásról van szó, hanem a hitről. Hogy hiszünk-e magunkban, hiszünk-e létezésünk értelmében. Hogy hiszünk-e abban, hogy minden apró részlet egy nagy és teljes Egésznek a része. Hogy hiszünk-e az Egészben. Vagy legalább abban, hogy létezhet ez az Egész. Mert akkor a halál nem más, mint az Egész kiegészítése: az utolsó díszítés létezésünkön.

„Nem tudom, valóban eltörött-e / minden egész,” – írja a költő *Tabula rasa* című versében. Optimista bizonytalanság csendül ki a sorból. Érezhető ugyan a kételkedés, mégis erősebbnek vélem az erőt, a hitet, mely tudni és bírni akarja az Egészet. „Ha minden egész a múltban / egész volt, / az most is. És nincs, ami / biztosabban / menne a jövőbe.” Két kijelentés, melyekben lehet hinni. Melyekben a szavak megszólaltatója és kimondója hisz. Kivárt és kiérlelt szavak ezek, bizonytalanságról és bizonyosságról árulkodnak. A vers teste pedig lüktet, a hosszú és rövid sorok szinte már-már szabályos váltakozása adja a ritmust, s mintha ezzel a biztos és bizonytalan dolgok is folyamatos változásban lennének. És a kételkedés, a bizonytalanság nem más, mint felülírása az eddigieknek: „Minden Egész eltörött, Minden láng csak részekben lobban, Minden szerelem darabokban, Minden Egész eltörött.” *Tabula rasa* – az eddigiek törlése, újragondolása. Az Egész lehetőségének felfedezése – mely lehetőség bizonytalan ugyan, de mégis lehetőség, ami beteljesedhet. Vasadi Péter *Intarzia* című verskötetének költeményei a Mindenben és az Egészben való bizonytalankodó hit ígézetében fogantak. És ez a hit tagadással kezdődik: az Egész eltűnésének vagy elvesztésének tagadásával. Nem más ez, mint visszatérés a transzcendenciához. S a transzcendens Egész lényege Vasadi költészetében kettős: egyrészt vonatkoztatható az emberi lét összetettségére és törhetetlenségére, másrészt pedig Isten létezésére. S e kettő nem

választható szét, mindkettő az Egészben nyeri el végső értelmét. Az Egészben, mely Vasadinál minden. Nem véletlen a minden szó állandó visszatérése és ismétlése. Jelenése e költészet fényében újra kibővül, s elnyeri „hajdani” értelmét. A tagadás tagadása pedig minduntalan megtörténik: „Minden elveszni látszik. / Mint annyiszor. És teljesen. / Ember. Darab. Liter. Kiló. / Sav sárgul keréknyomokban. / Fakó tájra hull fekete hó. / Ám megjön végül a Nap is. / S mi van, mind lángra lobban.” (*Tagolt óda*) És ebben a lángra lobbanásban válik eggyé mindaz, ami eddig szét volt választva, itt egyesülnek újból a részek és a darabok. Semmivé lesznek, mégis mindenné. A pusztulás és a feltámadás egységesített képe ez, mely egyben felhívja figyelmünket a „semmi” lehetőségeire is.

„Ha bármit mondhatok, inkább / nem mondok semmit. / Vagy csak a semmit mondom, / miről kiderülhet – minden. / Ők ketten titkos rokonok.” (*Mélyút*) A semmi és a minden közötti feszültség a *Mélyút* című versben már oldódni látszik; igaz ugyan, először csupán a kimondott vagy kimondatlan szó szempontjából. Mert nincs szükség felesleges szavakra, nincs szükség felelőtlen kijelentésekre – a csönd többet jelenthet. Ebben az esetben a semmi a csönd, ahogy a kimondott szó a minden. Emlékezzünk csak: „A szó tehát nem kevesebb a csöndnél, a csönd alakváltozása; az *igazi szó!*” A semmi és a minden: „Ők ketten titkos rokonok.” Itt kereshetjük Vasadi Péter költészetének nyelvfelfogását és ars poeticáját. Egyfelől a megvárt és kiérlelt szavakban, másfelől pedig az alakváltozásban. Mert nem csupán a nyelvről, a költői megszólalás lehetőségeiről vallanak ezek a sorok, hanem mindarról is, amiről eddig szó volt: a létezésünk felé vezető megismerésről. És ennek a megismerésnek az egyik lényege: az alakváltozás. „Kezdetben vala az Ige” – olvashatjuk János evangéliumában. Vala az Ige, mely testté lett. Hogy aztán a test elfeledje az Igét, elfeledje létezésének alapvető mozzanatát. Vasadi költészetében összefonódik nyelv és értelem, a költői szó, mondat Logosszá válik, teremtő erejűvé. Mert teremteni akar. Megteremteni azt az Egészet, mely hajdan (talán) eltörött, mely darabokban mozdul. („Látszik a semmi. Ami él, / hagyja elégni a formáját. / Mintha vágyna a meg- / semmisülésre. Hogy / végre Belleöltözzék, / kikapaszzkodva a völgyből.” *Völgyút*) S az Egész nyelv általi megteremtése egyben a Lét megismerésére tett kísérlet. S ebben a megismerő kísérletben feltáru(hat)nak az ember legbelső titkai; persze, ha meri és akarja vállalni önmagát: „Tudok mégis kíméletlenebbet: / a törvényed belül. / Vagy mindent odaadsz neki, / vagy csak áztatod magad. / Állj ki, testvér, a sorból, / és küzdj meg angyaloddal.” (*Jöhet még egy kanyar*) Ebben a megvilágításban nyer értelmet a „Magad miatt élj. Ne magadnak.” mondatok kijelentése is.

És nem csupán a Lét, ennek végső megismerése a fontos, hanem az odáig vezető út. Az út, melyen elindulni nehéz, s még nehezebb végigjárni. S ez Vasadi költészetének is célja. Nem önmagáért való, nem önmagában tetszeleg, hanem végig kívánja járni a beláthatatlan utat. A vers a megismerés eszköze, lépésenként visz közelebb létünkhöz: „elrejt a vers, / behúzza kockás függönyét, / egyszerre nesz nélkül kitar.” Elrejt és megmutat. És nemcsak a költő számára jelentheti a megismerés eszközt, hanem az olvasónak is. Az olvasónak, aki hajlandó megnyitni és ezzel felnyitni a szöveget: „Suhintásnyi / időre végigvillant magán, / hogy aki motozza, bontogatja / holtból, fölösből, formáját / sejtse meg, lássa, tapintsá;” (*A vers születése*). Vasadi Péter költészete megérett és kibontott szavakból áll. Olyan szavakból és mondatokból, melyek képesek voltak áttörni a csöndet, miközben meg is őrizték azt: „Íme, a szótlanság szavakból.” (*A vers születés*) Mert szükség van a kimondásra, a csönd alakváltozataira. Arra, hogy merjünk állítani, merjünk kijelenteni magunkkal és létezésünkkel kapcsolatban. Szükség van az aktusra, különben belesüllyedünk a magunknak élés posványába, melyből egyre nehezebbé válik a kilépés: „Minden azon múlik: állítok-e? / Ha igen, seregnyi »soha« indul / felém a csápjával. Ha nem, / ledöngölt nyugalom van. / Majdnem-halál. / Vagy életnek tetsző lét-unalom.” Vasadi Péter könyve vállalt állításai révén válik intarziává: egy életmű, egy létköltészet kiegészítésévé, a Lét és az Egész megismerése felé vezető út fontos stációjává. A hajthatatlanság, a szembenézés vállalása és az állítások kíméletlensége teszik mind nyelvileg, mind tartalmilag egyedivé az *Intarzia* című verskönyvet, mely eszköz a kötet utolsó mondatának kimondásához: „s a kora esttel betakart / földön a Lét maga jön meg / egyedül, rettentő ragyogásban.” (*Függelék*)

Vincze Ferenc

Feliratkozás a Magyar Napló elektronikus hírlevelére

Csatlakozzon hírlevelünk népes olvasótáborához, és a jövőben rendszeresebb, közvetlen tájékoztatást kap legújabb kiadványainkról, programjainkról. Iratkozzon föl a www.magyarnaplo.hu oldalon, vagy küldje el e-mail címét az info@magyarnaplo.hu címre.

A Magyar Napló Kiadó könyveit megvásárolhatja internetes könyvruházunkban is, a világhálón! Internetes rendelésnél a postaköltséget kiadónk állja.